

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredništvo in prevajništvo
prodor 2887 So.
Lawdale Ave.
Office of Publications
2887 So. Lawdale Ave.
Telephone Lawdale 4825

ETO—YEAR XVI. Cena lista je \$5.00. Chicago, Ill., petek, 23. februarja (Feb. 23), 1923. Subscription \$5.00 Yearly. STEV.—NUMBER 46.

POTEZA PROTI UZURPACIJI MOČI PO SODIŠČIH.

IZIGRAL JO JE SENATOR OWEN IZ OKLAHOMI.

V to mu je služila posebna določba v subvencijski predlogi.

Washington, D. C. (Federated Press.) — "Vsak sodnik, ki prosi kateri zakon, sprejet od kongresa, neustavnim, naj se proglasi krivim, da je kršil ustavno zahtevo 'za dobro obnašanje', na katerem sloni njegov urad, in njega naj se amatra, da se je protovoljno odpovedal svoji službi, in predsednik Združenih držav naj bo po izmenovitosti njegovega naslednika, da zavzame upravnjeno mesto tega justičnega uradnika."

V takih besedah je senator Robert L. Owen iz Oklahome dvignil svoj glas v senatu, proti temu, kar on amatra za uzurpacijo moči po zveznih sodnikih, da lahko razveljavljajo zakone, katere je sprejel kongres. Owen je posebno protestiral proti neki določbi v subvencijski predlogi, po kateri lahko sodišča proglase neustavnim vsak zakon v prihodnje, ki se jim zdi neveljaven.

Senator Owen je na to rekel: "Ustava Združenih držav ne daje nobenemu sodišču pravice, da sklepa o zakonih najvišje zakonodajne oblasti in jih proglašuje za neustavne. Prav dobro mi je znano, da so pravne šole, velike in majhne, učile vse fanta, ki so obiskovali pravne šole, da ima najvišje sodišče pravico prekliči zakon in jih odpraviti... Jaz trdim, da to ni zakonito, jaz pravim, da kongres nima pravice odlagati svoje moči in dolžnosti napram ljudstvu in dovoliti, da sodišča proglašajo njegove postavke za neveljavne."

V podporo svoje izjave je senator Owen citiral izjavo predsednika najvišjega sodišča John Marshalla, ki jo je podal v letu 1810. Senator je razložil, da Marshallove besede pomenijo, če je kongres tudi poddal tako moč sodišču, jo ni podelil v vseh zadevah, ampak jo v drugih zadevah pridržal sebi. Citiral je tudi III. člen, 1. odstavek ustave, ki se nanaša na poslanike, diplomate zastopnike in konzule, da dokazuje, da je njegova trditve pravilna.

KOLIKO JE WASHINGTON ZAJEDEL IN ZAPIL.

Albany, N. Y. — George Washington kot predsednik Združenih držav ni bil lačen, ne žejan. V tujaknjem državnih zbirki Washingtonovih listin in pisem so tudi račun njegovih vsakdanjih potrebščin in iz teh je razvidno, da je Washington izdal od 24. maja do 24. avgusta 1789, torej v treh mesecih, \$660 za meso, \$290 za čeljenjavo, \$145 za mleko in smetano, \$45 za rabe, \$450 za torte, \$170 za pivo, \$105 za vino, \$30 za premog, \$145 za drva in \$85 za sveče. — Razume se, da so jedli in pili člani njegove družine in služinčadi ter gostje. Washington je imel tajnika, pomožnega tajnika, tri dekle in osemnajst poslov.

SLIKE LITVINSKEGA UMETNIKA RAZSTAVLJENE V GLAVNEM MESTU.

Washington, D. C. — Litvinska legacija je razstavila pet in tri deset slik, ki predstavljajo pokrajine ob reki Potomac. Naslikal jih je Antanas Zemaitis, umetniški slikar v Vilni. Slike so bile najprej razstavljene pred diplomatičnim odborom in žele so splošno pohvalo.

Turška skupščina raspravlja o miru.

Angora, 22. febr. — Velika narodna skupščina raspravlja o miru. Najprej se je odločila za mirovni pogodbi. Zmet paša je predložil skupščini dolgo poročilo o mirovnih pogodbah v Londonu.

Pregled večjih dnevnih dogodkov.

Amerika.

Bankir, ki je ponoveril \$212,000, aretiran v Chicagu. Velika družba ponarejevalcev denarja, ki so večinoma Italijani, prijeta v New Yorku.

Obstrukcija proti subvencijski predlogi se nadaljuje v zveznem senatu.

Kapitalistični listi so zagnali velik hrup radi sprejema protimiličarske predloge v Wisconsinu.

Inozemstvo.

Litvinci so pogнали Poljake v beg.

Rusija se baje pripravlja na vojno.

Francija je sklenila poostri blokado okupiranega nemškega ozemlja.

Vojni manevri Čehoslovakije. Dva republikana ubita v bitki v Dublinu.

KONGRESNICA HUCK NA DELU PROTI VOJNI.

KONGRESU PREDLOŽI PREDLOGO ZA PREPREČENJE BODOČIH VOJN.

V svojem volilnem okraju je bila par tednov na agitaciji za svojo predlogo in ponovno izvolitev.

Washington, D. C. — Kongresnica Winifred Mason Huck iz Illinois se je vrnila v Washington, da prične samsbitko za predlogo v zbornici, ki ima namen preprečiti vojne v bodočnosti.

Ona je prepričana, ako bo njena predloga sprejeta v kongresu in če se bodo s njo strinjali tujezemske vlade, tedaj bo vojna v bodočnosti nemogoča, ker bo morala vlada predložiti vojno vprašanje ljudstvu za splošno glasovanje, preden bo napovedala vojno. Predloga namreč prepoveduje, da Združene države ne dovolijo nobeni državi kredita, ki ne bo predložiti vprašanje vojne ljudstvu na splošno glasovanje, preden prično s razpravo. Bila je nekaj časa v svojem volilnem okraju na agitaciji. Pojasnjevala je na shodih in sestankih, ako pravijo kongresniki, da je splošno glasovanje o napovedi vojne nepraktično, tedaj ne bo ta predloga napravila splošnega glasovanja le praktičnega, ampak postalo bo tudi uspešno.

Mrs. Huckova je bila izvoljena, da je nasledila svojega očeta, pokojnega kongresnika William E. Masona. Ona je obenem zopet kandidatinja v svojem starem volilnem okraju. Na nekem shodu je izjavila, da se ne bojuje le za svoj načrt, ki ima namen preprečiti vojne v bodočnosti, ampak tudi njen oče se je bojeval za odpravo vojn.

Kongresnica Huck je precej prepričana, da bo zopet izvoljena. To je povedala jasno, ko je rekla, da so žene po njenem mnenju ravno tako upravičene do javnih uradov kot mošči. Po njenem mnenju ne igra spol nobene vloge v politiki, ampak politika je stvar prilagoditve.

ŽIVELA JE KOT "ŽENA" ŽENE.

Zdaj išče rasporko.

Trenton, N. J. — Gdč. Blanche M. Hughes iz East Orange je vložila tožbo za zakonsko ločitev ali pravzaprav za razveljavitev zakona, ker je bil njen "mož" navadna žena. Po vlozi se njen "mož" piše William J. Houston. Poročila se je 28. aprila 1920 v Brooklynu. Ceremonijo je izvršil pisarjev namestnik John Quayle. 28. junija 1920 je ceremonijo še enkrat ponovil rev. John O'Dowd, kurat fare sv. Teresije.

Vloga dalje pripoveduje, da je tožiteljica ob času poroke mislila, da je njen soprog moškega spola in dostavlja, da je njen soprog navadna normalna oseba človeškega spola. Po poroki sta živa nekaj časa v New Yorku, nato sta se preselila v Detroit.

KADAR DELAVEC IŠČE SVOJE PRAVICE...

NE PRIDE TAKO HITRO DO NJIJE.

To potrdijo vsakdanji dogodki.

St. Louis, Mo. — Organizirano delavstvo se je bojevalo leta in leta, da je legislatura sprejela postavko, ki določa kazni za podjetnika, ako ne plača odpuščenemu delavcu mezdo, ako je zahteva takoj, ko je odpuščen. Okrožnemu sodniku Mixu je pa vzel samo par minut, da je postavko proglasil za neustavno.

Dogodek se je odigral takole. Tožiteljica je bila uslužbenka pri tvrdki Famous & Barr, ki lastuje departemento trgovino. Odpuščena je bila 3. oktobra 1921. Zahtevala je, da se ji izplača tedenska mezda, ki je znašala štirinajst dolarjev. Tvrdka ji ni hotela izplačati mezde.

Obravnava se je prvokrat vršila pred mirovnim sodnikom. Sodnik je razsodil, da je pravica na strani tožiteljice in tvrdka je bila obsojena, da ji plača \$360. Postava namreč pravi, da mora delodajalec plačati delavcu, ako ga odpušči in mu ne plača mezde, za vsak teden polno mezdo, dokler je mezdo zadržal. To je pravilno, kajti zavarovana je lastnina delavca, to je mezda, ravno tako kot je zavarovana lastnina podjetnika.

Tvrdka je vložila pritožbo na vzkrožno sodišče in sodnik je rekel, da je postavka "nespametna, krivična in jemlje osebi lastnino brez zakonite obravnave." Oziral se je namreč kamo na lastnino delodajalca in ne na lastnino uslužbenke. Porotniki so se ravnali po industrijskih sodnikih in priznali so tožiteljici le \$12.48, to je bezda, ki ji je bila, ko je bila odpuščena.

Postava je bila sprejeta v letu 1913. Zakonodajci so hoteli preprečiti s to postavko krivično ravnanje z uslužbenici, ki je pri nekaterih delodajalcih nekaj navadnega, in obenem zavarovati lastnino delavcev. Kajti mezda je lastnina delavca in noben delodajalec nima pravice odbrzati mezde, kakor nima delavec pravice pravice nesti orodja iz tovarne, ki je lastnina tovarnarja, da se tako odškoduje za neisplačano mezdo. Zdi se, da se sodnik ni oziral na take vzroke.

Žena je delala deset let za korporacijo, ko je bila odpuščena in kljub temu ji korporacija ni hotela izplačati mezde. Tako gre, kadar delavec išče pravico.

VELIKA PONAREJALSKA TOLPA ARETIRANA.

Razpečala je od 1,000,000 do 10,000,000 dolarjev na raznih denarnih trgih.

New York, N. Y. — Agentje justičnega departamenta so polovili štiri in šestdeset ponarejevalcev denarja, o katerih trdijo, da so spravili od enega do deset milijonov dolarjev na razne denarne trge raznih narodov.

To tolpo ponarejevalcev denarja, ki šteje okoli tisoč članov in ima svoj glavni stan v kleti sredi italijanske kolonije v New Yorku, so lovili in zalezovali dalj časa.

Oblastveni organi sodijo, da so prijeli tri voditelje ponarejalske tolpe in da bo zdaj tolpe konec, ker so našli tudi tiskarski stroj, s katerim so tiskali bankovce po dva, pet in dvajset dolarjev. Osem mesecev je trajalo iskanje ponarejevalcev, preden so bili prijeli.

V glavnem stanu pa niso našli samo ponarejeni denar, ampak našli so pošne znamke, oficejne znamke za iganje in davčne znamke. Ponarejevalci so se pečali s ponarejevanjem vsega, kar je nošilo denar.

Francija se prične pogajati z Rusijo.

Paris, 22. febr. — "L'Echo National" poroča, da je francoska vlada sklenila otvoriti pogajanja s Sovjetsko Rusijo. Poincarre je bil proti temu, toda večina ministrov je smagnala. Zdaj pojde v Rusijo mislija v svrhu pogajanj o političnih in finančnih zadevah.

TEM "DELAVOEM" SE NIČ NE SANJA, DA BI JIM BILE ZNIZANE MEZDE.

Washington, D. C. — (Feder. Press.) — Senatski pododsek, ki preiskuje razmere v industrijah olja in gazolina, je dognal, da imajo predsedniki raznih oljnih družb od \$32,500 do \$150,000 letne plače. Nič manj bogate plačani so podpredsedniki, tajniki, blagajniki in drugi gospodje, ki vodi oljne družbe.

LITVINCİ POGNALI POLJAKE V BEG.

"Neuradna" vojna Nobena stranka noče prva napovedati vojne.

NEZANEHALJIVA POROČILA O GIBANJU RUSIJE.

Variava, 22. febr. — Poljska vlada priznava v uradnem poročilu, da se je morala poljska carinarska gards umakniti pred litvinskimi četami iz Atlelskega. Trije Poljaki so bili ubiti in 40 ranjenih.

Iz Vilne poročajo, da Litvinci bombardirajo s težkimi topovi poljske postojanke v gozdu Podkamien.

Kovno, Litvinijs, 22. febr. — Litvinska redna armada je večerj stopila v akcijo proti Poljaki. Bojna črta se vleče ob litvinski strani nevtralne cone. Litvinci izjavljajo, da bodo branili svoj teritorij za vsako ceno.

Litvinski minister za zunanje stvari je rekel, da je Litvinijs v vojnem stanju s Poljsko od leta 1920. Liga narodov je naredila premirje, ko je ustanovila nevtralno cono nekrog Vilne, toda Poljski so prekršili premirje s invazije te cone zadnji teden.

Vojna je "neuradna"; nobena stranka noče prva napovedati vojne. Poljaki pa pravijo, da izvajajo zaključke lige narodov.

Paris, 22. febr. — Konflikt med Litvinsko in Poljsko je vedno bolj nevaren. Iz Rige, Kopenhagena in Stockholma prihajajo fantastične vesti, da so litvinske čete le prednja straža ruske rdeče armade. Rusija stopi kmalu na pozorišče.

Iz Stockholma poročajo, da je svet ljudskih komisarjev v Moskvi sklenil znižati vse javne izdatke na minimum in koncentrirati vse sile na izdelovanje vojnega materiala.

Leon Trockij, vojni komisar, je baje dejal na seji sveta ljudskih komisarjev, da je "ruska kriza ustvarila položaj za novo vojno, kateri se Rusija ne bo mogla izogniti. Rusija mora imeti odprto pot v Nemčijo in ta pot drži preko Litvinijs, katero zdaj ugrožajo Poljaki. Kakor hitro pride rdeča armada v Nemčijo, sledi revolucija."

Sovjetska vlada je informirala Poljsko, da na temelju riske pogodbe se ima vsak teritorialni spor z njenimi sosedi rešiti direktno, ne pa s posredovanjem lige narodov.

Paris, 22. febr. — Francoska vlada je prejela noto od Sovjetske Rusije. Vsebinska nota še ni znana, ker ni bila objavljena, toda uradni krogi pravijo, da jedro note je, da hoče Rusija aplicirati Monroeovo doktrino na baltičke države in nobena tuja sila se ne sme vtikati v konflikte, ki nastanejo v državah, katere so bile prej del stare Rusije.

ŽENE V EVROPI NIMAJO ČASA ZA FEMINIŠTIČNO GIBANJE.

Washington, D. C. — Gdč. Mary Winsor iz Philadelphije, znana sufražetka, se je vrnila s dveletnega potovanja po Evropi. Ona izjavlja, da žene v Evropi nimajo časa, da bi se ukvarjale s feminističnim gibanjem, ker imajo preveč skrbi za vsakdanji kruh.

Winsorjeva je obiskala Krieh. bila je v Berlinu, na Dunaju, na Lipkemu in v drugih mestih. Winsorjeva je dalje izjavila, da ni pronašla, da je nemško ljudstvo militaristično. Po njeni sodbi je treba pogajati Nemčiji, ker je hrebotnata.

BLOKADA NEMČIJE JE NOV NAČRT FRANCIJE.

Poincarre in Foch nameravata sprejeti vsa pota v nemško republiko.

VOJNI MANEVRI ČEHOSLOVAKIJE.

Paris, 22. febr. — Francija ima nov načrt za skrušenje Nemčije, ako se bo pasivna resistenca nadaljevala v Ruhr. Nov načrt dokazuje, da se niso obnesli se sedanjim načrtom.

Načrt je bil sprejet na konferenci, katere so se udeležili večerj popoldne francoski ministrski ministriški predsednik Poincarre, belgijski ministriški predsednik Theunis in maršal Foch.

Prvi korak, ki ga zdaj storita Francija in Belgija, je črta blokado okupiranega teritorija; vse okupirane pokrajine bodo zaprte Nemčiji. To znači blokado Nemčije, kakršna se je pokazala zelo uspešna med vojno. Poljska je zatega železnico Dvinsk-Vilna in s tem bodo Nemčiji zaprti vzhodni trgi, vtevali Rusijo, ki je glavni odjemalec Nemčije. Nizka valuta je pa zaprla vrata nemški trgovini na jugu in jugovzhodu.

Poincarre in Theunis sta se tudi dogovorila glede posebnega papirnatega denarja za Ruhr in Porenje, ki bo zajamčen s rekvizicijskimi bondi, katere izda reparacijska komisija na račun nemške vlade.

Železnice v Ruhru in Porenju pridejo pod kontrolo francoske civilne administracije. Okupacijske čete se povečajo in nadomestijo nemško policijo, ki je bila razorožena in raspuščena.

Berlin, 22. febr. — Iz Monakova poročajo o vojnih manevrih Čehoslovakije, ki so zelo alarmirali Francoze. Nemci so boje, da je Francija pregovorila Čeha, da invadirajo Bavarsko in okupirajo Passau in Rogenburg. Suroči se je vrhlo 45 protestnih shodov v vzhodni Bavarski proti gibanju Čehoslovakov.

Duesseldorf, 22. febr. — Francoski tiskarski ohirod okrog Ruhra s namenom, da ustavijo guerille in tajne emisarje nemške vlade, ki posnemajo taktiko ameriških kulklusov in se vozijo ponoč v avtomobilih po zasadenem ozemlju ter hrabro prebivalce na vztrajanje s sabotajo in bojkotom. Na vseh cestah, potih in stezah stoje francoske in belgijske straže.

Aretriranje in izgoni nemških uradnikov se nadaljujejo. Večerj je bil ustreljen, nemški policaj v Oberhausenu, ki se je sprl s francoskimi vojaki.

Francoski imajo polne roke dela in polne glave skrbi; s ene strani jim nagajajo nemški nacionalisti, s druge pa komunisti.

General Fournier v Essenu je prepovedal komunistični shod, ki je bil napovedan za petek. Delavski svet v Essenu je prišel organizirati "delavske stoltnje", ki imajo nadomestiti raspuščeno nemško policijo.

General Degoutte, vrhovni poveljnik Francozov v Ruhr, je ukazal izgnati iz Ruhra in Porenja vse nemške železničarje, ki se niso vrnili na delo in pokorili francoskim odlokom. To pa bo težka naloga, izgnati 70,000 delavcev, ki imajo svoj dom in imetje na okupiranem ozemlju.

London, 22. febr. — Štirje delavski poslanci v parlamentu iz Škotske, ki so pred kratkim obiskali Ruhr, so objavili svoje vtise. Poslanci sugerirajo, da edini način rešitve ruske krize je, da se Nemčija, Anglija, Francija, Belgija in Italija zedinijo in Ruhr internacionalizirajo, kakor se uprava Ruhra poveri v roke mednarodnemu odboru, ki naj deli dividende zaveznikom na račun odškodnine.

VREME.

Chicago in okolica: V soboto jano in mrzlo. Severni vetrovi. Temperatura v zadnjih 24. urah: najvišja 27, najnižja 15. Snežne lizde ob 6.34, zaled ob 5.38.

VELIK HRUP RADI PROTİMILIČARSKIM PREDLOGOM V WISCONSINU.

Chicago, Ill. — Kapitalistično časopisje vse Amerike je zagnalo silni hrup, ko je bila v nižji zbornici legislature v Wisconsinu zadnji tork sprejeta predloga, da se odpravi milica v omenjeni državi. Predloga je delo socialistov, katerim so se pridružili La Follettovi republikanci. Trobila velike denarne močnejše zdaj vpjuje, da mora biti predloga poražena v senatu, in če ne, da jo mora governor Blaine vetirati.

TUTANKAMEN NE POJDE IZ GROBA?

Debata v angleški zbornici o truplu faraona.

GROB JE KAPET OBIKOVALCEN.

Luxor, Egipt, 22. febr. — Lord Carnarvon, ki je s pomočjo ameriškega arheologa Carterja odkril grob faraona Tutankamena, se mogoče premisli in pusti sarkofag s kraljevo mumijo v votlini, kjer leži že 3500 let. Carnarvon se baje osira na mnoge prodnje angleških in drugih sentimentalcev, da naj ne moti starega vladarja v njegovem smirnem spanju. Druga vest se glasi, da bo rajditej pustil Tutankamena v grobu nekaj mesecev, dokler se ne rodi preprič, ki je nastal med egiptovski vlado in angleškimi menstveniki radi vprašanja, če v grobu najda zlata in drugega bogastva v grobu vtičaj in kam spada faraonovo truplo. Grob je zaprt obiskovalcem in sgrajen s močno ojačano mrežo.

London, 22. febr. — Stari egiptovski Tutankamen je bil večerj na dnevnem redu angleške nižje zbornice.

Poslanec Harry Brittain je vprašal Ronalda MacNeilla, podtajnika za sunanje zadeve, deli bi hotela vlada zastaviti svoj vpliv in priporočiti merodajnim faktorjem, da se truplo pravkar najdenega staroegiptovskega faraona Tutankamena pusti v njegovem grobu, kjer je počivalo toliko časa, potem ko znanost sadoši s tem, da si vzame natančni večerj posnetek trupla.

Podtajnik je odgovoril, da vlada se ne mara mešati v zadevo, ki spadajo v območje vlade v Egiptu; kakor ukrene egiptovska vlada, tako bo. Odgovor je izval odobravanje velikega števila poslancev.

Delavski poslanec Hardie je nato vprašal podtajnika, če je njemu in britski vladi sploh znano, da je najden grob res grob pravega Tutankamena. Kje so dokazi? MacNeill je odgovoril: "Vlada nima uradnega potrdila, da je truplo njegovega veličanstva Tutankamena res v najdenem sarkofagu."

Te besede — zlasti "njegovo veličanstvo" — so povzročile v zbornici velik smeh.

ŽELEZNIŠKE DRUŠBE DELAVCI LE PO SVOJE.

Ne ostraje se na odloke železniškega delavskega odbora.

Minneapolis, Minn. — Že pred letom dni je železniški delavski odbor odločil, da je nalezalno, ako železniške družbe oddajajo lokomotive in železniške vozove v popravilo drugim privatnim družbam. Ampak zdi se, da se železniške družbe dosti ne brigajo za take odloke železniškega delavskega odbora. Kajti tvrdka Steel in Machinery v junem delu mesta je izdelala načrte, da bo izvrševala taka popravila v večjem obsegu. Iz delavnice Northern Pacific železnice v Brainardu so prepeljali tri stroje sem in pripravili so izvršili, da bodo popravljali hkratu 28 lokomotiv.

Predsedelci omenjene tvrdke kažejo mehanizirarje, ki znajo popravljati lokomotive. Te mehanizirarje hočejo preiskovati na delu po dva dni, na kar jim bodo naznanili, kakšno mezdo bodo prejeli.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cena oglasov po dogovoru. Rokopis se ne vrača.

Narodnina: Zedinjene države (izven Chicago) \$6.00 na leto, \$2.50 na pol leta in \$1.25 so tri mesece; Chicago \$6.50 na leto, \$2.50 na pol leta, \$1.25 za tri mesece, in za inozemstvo \$8.00.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2687-89 So. La Salle Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$6 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.

"MEMBER OF THE FEDERATED PRESS"

Datum v oklepaju n. pr. (Jan. 31-23) poleg valnega imena na nadzorni pomeni da vam je s tem dnem potekla narodnina. Povežite jo pravilno, da se vam ne ustavi list.

V KOLIKO SO BANKIRJI PRIZADETI PRI INDUSTRIJI.

Ako bankirji ne dovolijo kredita, ne more obratovati skoraj nobena industrija. Ta resnica je zelo malo znana med delavci, kajti mnogi delavci mislijo, da bankirji prejema le denar, da ga hranijo in posojujejo le na posvetva.

Kako velik je vpliv bankirjev v industriji, nam pokaže avtomobilska industrija. Miljarde dolarjev kredita so potrebne, da ljudstvo v Združenih državah lahko kupuje avtomobile.

Bankirji seveda radi posodijo denar. Ali pri tem zahtevajo bankirji gotove koncesije. Predvsem hočejo vplivati, kako naj se prodajajo avtomobili. Oni ne marajo, da pridejo novi modeli na trg, preden so stari prodani. Ravno tako ne dovolijo, da se cene avtomobilom znižajo, kadar se kaj takega zljubi trgovcem, ki prodajajo avtomobile.

Preden bankirji dovolijo kredit, mora biti vse določeno. Tako morajo biti določene cene, preračunjeni morajo biti produkcijski troški. Obrestna mera, ki jo prejmejo bankirji za posojeni denar in še več drugih reči.

Tovarnar, ki si izposodi denar, da producira in svoje produkte postavi na trg, ni več sam gospodar v tovarni. Pri takem tovarnarju imajo govoriti tudi bankirji, kako bo vodil svoje podjetje, kako plačeval svoje delavce, koliko ur na dan bodo delali delavci v tovarni itd. Taki dogovori se napravijo le včasih pisмено, ampak tovarnar ne dobi posojila, ako ne uvede takih delavnih razmer v svojem podjetju, kot jih žele bankirji.

V avtomobilski industriji cenijo, da je skoraj 90 odstotkov sklenjenih na podlagi časa in da je treba skoraj tri milijarde dolarjev bančnega kredita, da se delo izvrši.

Iz tega sledi, da najdemo povsod bankirje na strani podjetnikov, ki so proti delavski strokovni organizaciji, proti osemurnemu delavniku in pošteni delavski mezdi.

Bankirji razumejo o produkciji zelo malo ali pa nič. Ampak prav dobro vedo, da imajo več profita, ako industriji posodijo denar po visoki obrestni meri, kot če ga posodijo po nizki obrestni meri. Oni pač sodijo tako, ako v podjetju ni priznana delavska organizacija, tedaj so nižje mezde, dolg delavni čas in tudi profit velik. Ako je profit velik, lahko tovarnar plača višjo obrestno mero. Seveda taki računski dostikrat varajo, ker ni dokazano, da tisti delavec, ki je slabo plačan in dela dolge delavne ure, tudi najceneje producira. Tovarnarji, ki so prostovoljno priznali organizacijo, ali so pa znižali delavni čas in povišali mezdo, so seveda nasprotnega mnenja. Ford je že eden tistih tovarnarjev, ki odprto govori, da je zaradi tega povišal mezdo in znižal delavni čas, da mu delavci producira ceneje. Z drugimi besedami to pomeni, da producira veliko več v krajšem delavniku in pri boljši mezdi, kot so preje produciral pri deseturnem delavniku in nizki mezdi.

Bankirji pa niso tovarnarji in za to so jim take reči uganka in se drže stare navade: Dolg delavni čas in nizka delavna mezda. Da se to doseže, podpirajo povsod gibanja, ki imajo za cilj uničenje delavske strokovne organizacije.

ZOPET JE SODNIJSKI ODLOK ZADEL DELAVCE.

Najvišje državno sodišče v Indiani je proglasilo zakon za streljače v rudnikih neustavnim. Zakon pravi, da mora družba ali podjetnik najeti "zadostno" število streljačev, katerih dolžnost je, da pregledajo vse naboje in jih izstrele. Sodišče je izjavilo, da beseda "zadostno" pomeni preveč obširen pojem.

Postava v Indiani je kopirana po postavi v Illinoisu. V tej državi je postava veljavna že osemnajst let. In nihče se dozdaj ni spodtaknil nad besedo "zadostno".

Rudarji v državni Indiani so se bojevali in delali skozi več let, da so dobili postavo glede streljačev. Vse to delo je bilo dozdaj zastonj. Pričeti bodo morali zopet znova.

Ako so rudarji in drugi industrijalni delavci v Indiani ne bodo naučili pravilno rabiti volilnega listka, tedaj bo tudi sedanje delo zastonj. In kdo ve, koliko let se bodo še trudili, da dobe postave za varstvo delavstva, ki bodo res varovale delavce, kadar so na delu.

JAVNA GOVORNICA.

Glasovi članov S. N. P. J. in čitateljev Prosvete.

S pota. — Ko se človek pota na pot; ga navadno uglo zasrbi, kaka bo vožnja, ki posebno v sodanjih časih pogosto postaja bolj slaba. In tako je bilo z menoj, ko sem se podajal iz Herrina v Springfield. Od tu se ne vem, kam bom šel. Ko sem prišel v Springfield, so imeli rojaki, v tem mestu ravno markaradno veselico v Slovenskem narodnem domu. Človeku srce ne pusti, da bi se ne udeležil take zabave, saj za delavca itak ni drugega veselja kot če se malo zavrti ob zvoku domače godbe in pozabi na vsakdanje skrbi.

Dopadla mi je ta zabava, zato sem tudi ostal tam do konca, čeprav smo došlo držali. Med vsem pa so mi seveda najbolj ugajale brinke Slovenke, ki dal sem bil nepoznan, so bile s mamoj kot z rojakom prijazne, kar je težko najti med ljudmi druge narodnosti. Nekaka zuppljivost vlada med temi rojaki v splošnem in pravotako sem se počutil med njimi kot bi prišel domov. Zato sem jim tudi hvaležen in vsem, ki so mi bili gostoljubni.

Sploh so v Springfieldu dobri ljudje med našimi rojaki. Če prideš med nje kot popotnik in te spoznajo kot rojaka, daš ti niso prej nikdar videli, te sprejmejo kot svojega. Rojak te pelje domov na stanovanje in ponudi ti svoje najboljšo kar ima, poleg pa postreže s prenočiščem. Zuppljivost sije na njegovem obrazu in zanesa mu lahko. Ali bi človek dobil take ljudi med tujerodci. Nikoli. — Kolkor je razvideti iz njih društvenega gibanja, so rojaki v Springfieldu tudi napredni. Spoznavajo vzroke današnjega sja in tako se zavajajo, da je njih mesto v organizaciji. Da bi se tako napredovali in imeli mnogo postmalcev.

Kot sem alisal, bodo imeli dne 24. februarja zopet veselico; Fantje in dekleta bodo zopet veseli in se zabavali. Ko je treba, so oni zabavni ljudje in ne samo rije, če jim človek zbiže kako šalo ob umestni priliki, tako mislim, da niso samski meni, saj na njih obrazih je bil videti odkritosrden smeh. Pačar pač ve marsikatero neslano in slano, ko zapusti svojo peč in ukvarjanje s trdim fiklom.

Slovenska dekleta v Springfieldu da se ne sramujejo svojega jezika in prijazna so s rojaki. Take zabave sploh še nisem doživel kot dne 10. februarja med njimi, zato raj pa sem se odločil, da bom tu tudi še 24. februarja in prisoten njih veselici. — Ehum.

Bryant, Ill. — Primerjam razmere danes in pred 30 leti, pa vidim, da se je mnogo spremenilo. Takrat sem bil še cesarsko kraljevi rudar, spadal sem še pod okrilje vere, brez prenehanja sem molil, a tudi vedno premišljeval, če bo vedno tako. Danes ne molim več s premišlujem še, in sicer še ravno tisto: ali bo vedno tako? Ne bo vedno tako ne, saj v teh kratkih trideset letih sem videl, da se je zelo mnogo spremenilo. Že to je velika sprememba, da sem ob naslov cesarsko kraljevi rudar. V stari domovini smo in napredujejo toliko, da imajo razne zadruge, konzumsna društva, tu pa razne jednote in sveze.

Ko sem bil leta 1897 na prvem zborovanju v Idriji, ki ga je priredilo politično društvo z imenom "Enakopravnost" ter je bila jako velika udeležba, sem alisal tudi govornike takozvanih narodno naprednih strank, poslanca od državnega in deželnega odbora. Nastopil je dr. Florjančič kot državni poslanec in dr. Majeron kot deželni poslanec. Moža sta se na vse pretege hvalila pred ljudstvom, kaj sta storila dobrega za delavca in za kmeta, posebno sege hvalil dr. Majeron, ki je zastopal naš idrijski okraj.

Čim sta lepo rejena moža končala svoje, kakor roman dolge alavospve, se je oglašal za besedo mal človek, sodrug I. Zadnjik. Naprednjaki so sagnali besedo, češ, kaj bo povedal ta, ki izgleda kakor kak postopač, kakor bi slutili, da jih ne bo hvalil. Povedal je, da tedanji državni in deželni poslanec ne gledajo za kmete in rudarje, temveč za svojo lastno žepo. — Kaj se zgodi, ko maška stopi na rep. Maček zavili. Onedva sicer nista zavili, a pričela sta hruliti proti sodruhu Zadniku in trdila sta venomer, da zagovarjata delavce iz kmete. Sodrug Zadnik jima je pridno odgovarjal in zborovanje je trajalo pozno v noč.

Pa zakaj razkladam to? Da povem, če bi ne bilo pri nas na Slovenskem takih zborovanj, bi bilo ljudstvo še danes pod okriljem kumarjev. Eden prvih naših bojovnikov je bil sodrug Kavčič, ki je kazal pot, po kateri smo šli dalje in gradili. Dne 16. julija, leta 1898, smo ustanovili svoje konzumno društvo, ki je prvega pol leta prav dobro napredovalo in je bilo ob sklepu računa 22 od sto čistega dobička. Tako je šlo dalje, a napredovati bi bili se bolj, da niso proti nam nastopali razni kramarji, ki so pripadali narodnjaški stranki ali pa katoliški. Ti so kar na cestah čakali naše ženice, ker v trgovinah niso imeli kaj posla. Kakor gospodarstvo tako smo napredovali tudi politično s svojo stranko. Ko so narodnjaki priredili kak shod, so kar vrata zaprli za seboj, da so imeli zborovanje pod ključem. Ako bi bil prišel po naključju v dverano kak socialist bi ga bili vrgli kar skozi vrata. Glavno besedo je imel pri teh ljudeh Šuštaršič ali pa Krek, kateri je vedno naglašal, da bo Slovenska ljudska stranka ročila kmeta in delavca, kakor tudi zgažene ljudske posejilnice. Tako je bilo tudi s drugo stranko, ki jo je vodil Tavčar. Vsi so imeli rešitev za rudarje, toda vse je bilo le hvalisanje. Rudarjem se je godilo slabo, in dokler ni bila ustanovljena socialna demokratična stranka, se sanje nikdo ni potegoval.

Socialistična stranka je izdala prvi list leta 1903, ki je imel 4. julija z imenom "Napredek". Ta list je bil last lokalna socialistične stranke in je bil samo za idrijski okraj. Zelo so bili tedaj razburjeni elementi, še celo izvrševalni odbor v Trstu in lokalna organizacija v Ljubljani so listu napovedali bojkot in rekli so nam, da se ne držimo discipline strankinega zborovanja. Toda v Idriji se nismo ustrašili groženj, delali smo dalje in naposil je dan, da smo zmagali na vsaj črti: nad nasprotniki in nad rudniška upravo, tako da smo končno imeli več vpliva. Občno konzumno društvo se je razvijalo, da je bilo veselo. Ko sem odhajal v Ameriko, so bile ravno občinske volitve. Bilo je dovolj zabave, kajti naši nasprotniki so pokazali, kako imenitno so znali krasti glasove in goljufati pri volitvah. Ravnali so se po načelu Luigerja, ki je znal poiskati glasove in so imeli volilno pravico celo taki, ki so že po petdeset let trohneli v grobu. — Tože.

Enumclaw, Wash. — Vsak dan berem list Prosveto, iz česar uvidevam, da se rojaki šrom te dežele zelo zanimajo zanjo. Uvideli so korist svojega lista, ki jim daje možnost, da spoznavajo razmere po različnih naselbinah in sploh, kaj se godi po svetu ter jim je vsak dogodek prikazan z delavskega stališča.

Naša mala naselbina Enumclaw je prijazno mesto, v katerem je precejšnje število Slovencev. Večinoma so le "renčarji", farmarji, ki se pečajo z živinorodjo, a nekoliko nas dela na žagi za kompanijo. Za sebe seveda bolj malo, kajti kompanije nam plačajo komaj po \$3.40 za osemurno delo. To je toliko, da zadostuje za vsakdanji kruh, drugoga si pa ne moremo privoščiti. Za delavca je dobro, če more dobiti en kozarček tistega, ki smo včasih rekli: En glazek florjana, pogreje Boštjana. Danes pa tega ni ker četudi bi ga zakoni dovoljevali, je zaslužek premal, da bi si človek privoščil kapljico dobrega.

Kar se tiče drugega, pa ni posebnih novic pri nas. Zimo imamo zelo "povoljno", da drugi pravijo, da je bila pred sedmimi leti tako stroga kot je sedaj. Vsaj to je dobro, da kuriva ne ne manjka in smo bližni žune. Premog pa je predrag, da bi si ga nabavili, kajti stane \$12 tona. Prej je stal komaj po tri dolarje. Podražil se je seveda za to, ker ga kopljejo skebi, a stavarji ga moramo drago plačevati, če si ga želimo. Mogoče bo stavarjem ugodeno v aprilu in se tedaj porvnejo delat, če bodo dosegli, kar zahtevajo. — Joseph Sasek.

NOVICE IZ JUGOSLAVIJE.

Fotočen oročnik. V noči od ponedeljka na torek se je celjski oročnik kaplar Anton Velikonja vračal ob železniškem tiru iz Tavčarjev proti Celju. V bližini Vas Čret pa je Velikonjo povozil prihajajoči vlak. Našli so ga proti jutra mrtvega na progi. Odigralo mu je obe nogi ter prerezalo tudi gornji del telesa. Ne ve se, ali sreči, ali je šel v smrt prostovoljno je Velikonjo povozil vlak po neno. Pred nesrečo je bil še v neki gostilni v veseli družbi. Komisija je odredila, da so prepeljali ponesrečenca v mrtvašnico.

Napad s samokresom. Slikar in krošnjar Ferdinand Sekovec iz Lečinica je v okolici Boštjanja na Dolenjskem streljal na 32 letnega Franceta Pešec in ga smrtno nevarno ranil. Sekovec je pobegnil. Pešec je umrl v ljubljanski bolnišnici.

Leopold Vuk. V torek, dne 9. januarja sveder ob sedmih je umrl v Stični Leopold Vuk, duhovnik v p. iz gorjske škofije. Rojen je bil v Mirni pri Gorici leta 1835 ter dosegel visoko starost 87 let. V mašnika je bil posvečen 22. septembra 1861. Zadržal leta pred vojsko je služboval kot vikarij v pok. in od leta 1911 dalje kot zlatomašnik v mali duhovnijski Lipi pri Komnu na Krašu. Vojsna vira ga je od tam pregnala na Kranjsko, kjer se je naselil v Stični. Na Gorjsko se ni več vrnil, ker ga je visoka starost pri tem ovirala.

Nezgoda. Golmajer Ožbolt, lelavec v predilnici v Trzinu je spustil paro iz kotla. Pri tem je bil tako nepreviden, da se je opekel obe nogi do kolena. Prepeljali so ga v bolnico. — Žagar Anton, sin delavca v Zagorju ob Savi se je igral s dinamitno patrono. Pri eksploziji mu je odtrgalo prste na desni roki.

Kandidatinja smrti. "Umreti hočem na kraju, kjer bom pred smrtjo imela lep razgled", tako si je mislila slujkinja Anka V. ter odšla na teraso pod hotelom "Bellevue". Vednala je zadnji krat in počilo je. Anka pa se je menda zmotila, kajti krogla je šla samo "mimo". Še enkratni obupni poiskus, pa se je ponesrečil, ker jo je zagrabil neki stražnik za reko in ji preprečil samomor. Prepeljali so jo v bolnico z ozirom na njeno duševno razburjenost.

Samomorilna epidemija v Zagrebu. Tekom zadnjih tri dni so se izvršili v Zagrebu kar štiri samomori. V torek sveder se je usmrtil znani sportist Ivan Graneč, ker ga njegova soproga ni pustila da bi igral nogomet. Ustrelil se je samokresom in bil takoj mrtev. — Is Maksimirskega jezera pri Zagrebu pa so potegnili truplo dijaka eksportne akademije 29 letnega Josipa Dujočiča. V plamu, ki ga je zapustil navaja kot vzrok samomora nearečno ljubezen in materialne težkoče. Dujočič je bil tekom cele vojne kot "arbofil" interniran in zaprt. — Tretji slušaj je samomor nastavljenca uprave "Slobodne Riječi". Mije Jakopca, ki je zapustil dve plami, v katerih navaja da ne more prenašati šikan v službi in gre raje v smrt. Jakopca je 54 let star in oče dveh otrok. Njegovega trupla še niso našli. — Četrti slušaj je bil poiskus samomora neke Marije Straha, ki je skočila v Maksimirske jezero. V zadnjem trenutku jo je rešil detektiv Goluh. Na policiji je izjavila, da je hotela v smrt, ker je v blagoslovljenem stanu in jo je ljubimec zapustil.

Žrtve alkohola. Delavec Josip Vračun iz Zibelke je žgal slivovko in je pri tem spil več kozarčkov. Končno se je totalno upijal in je šel v takem stanju spat. Drugo jutro so ga našli mrtvega. Zadel ga je srčna kap.

Oročnik ustrelil carinika. Na Rakeku se je ob 13 sveder zopet odigral zanimiv dogodek. V neki gostilni je popivala večja družba, med katerimi sta se nahajala tudi carinika A. in P. Slednji je začel dražiti psa od A. naktar mu je ta svetoval naj bo miren. P. pa je v jezi potegnil samokres in odšel na A. en strel. Krogla mu je šla nad srecem in so precej poškodovanega prepeljali v bolnico.

Strahna železnika nesreča pri Rakeku. Nani in hči mrtva. V četrtek dopoldne se je v Ivanjem Selu pri Rakeku zgodila težka železnika nesreča, ki je zahtevala dve človeški žrtvi. Marija Urbas in njena 11letna hčerka Alojzija iz Ivanjeve Sela sta nesli mleko na trg. Hoteli sta prekoračiti železniški tir, kjer sta se ravno križala dva vlaka. Emema sta se sicer srečno umaknili, pri tem

SLIKE IZ NASELBIN.

Enumclaw, Wash. — Vsak dan berem list Prosveto, iz česar uvidevam, da se rojaki šrom te dežele zelo zanimajo zanjo. Uvideli so korist svojega lista, ki jim daje možnost, da spoznavajo razmere po različnih naselbinah in sploh, kaj se godi po svetu ter jim je vsak dogodek prikazan z delavskega stališča.

Meteoriti.

Oh, ko bi se je mogel človek kako premagati, da ne bi pogledal v časopise toliko časa, da ne bi volitve!

Svetnik Voliva je bil spomn krivim kriminalnega obrekovalca. Voliva ni svoje vernike, je zemlja ravna kot deska in to desko — ravno pod Chicago — je pa pekel. Drugi Voliva, brijejo norce iz dognanih resnic o razvoju človeka, niso nič boljši, čeprav jih nihče ne toži radi kriminalnega obrekovalca.

Enotne fronte v Evropi. Ruhrska fronta, poljska-litvska fronta, grško-trška fronta, irska fronta.

Tutankamen se bo čutil doma čega med domačini, ko pride v solnce.

Sveti cerkveni zbor v Rimu prepovedal kleti resnico — v 19. stoletju — da je zemlja krogljiva in se suče okrog solca.

Legislatura v Arkansasu sprejela zakon, ki prepoveda uditi resnico — v 20. stoletju — razvoju človeka. Razlika v času je približno 400 let, toda med duševno revščino obeh zborov atoma razlike.

Kadar se Francozi naveličajo iskanja zlata v Ruhru, tedaj ma da pojdejo v Lurd. Klepetulje ki kažejo, da je v Lurdu več slabe kot ga je bilo v Tutankamenovem grobu.

Ali je Mussolini — ? Ne!

Kandidatje kapitalistične stranke za župana v Chicagu bljubujejo podzemeljsko železnico. Dvajset let se že ponavljajo obljube, in še se bodo dvajsete je naravno. Kaj pa bi druga obljubovali?

Zopet se je oglašil eden, naš reš pastor episkopalne cerkve, rekel, da staro strašilo pekla namilimo nebesa ne vleče več. "Tudi ba je nadomestiti pekla in nebesa s čim novim", pravi škofski pastor.

S čim? In zakaj? Odpravite v ro v pekla in nebesa — in verva več med najbolj nezavednimi. In mejni kamen cerkve je strah, kaj bo po smrti; od svojega četka straši cerkev s mrtvašniškimi kostmi. Ako ta strah na vleče kakor pravi pastor Title, tedaj cerkev kotrotorala. In res je v dno manj tistih, pri katerih vleče.

Nadomestilo? Ni ga treba! Delavec, ki živi vse svoje življenje v peklu, ne verjame več v drugo ga.

Delavec, ki glasuje za kapitalistične kandidate, vrti brus, katerem njegov krvnik brusni kiro. K. T. B.

pa ju je zagrabil drugi stroj vrget v vso silo ob železniki in posledice so bile strašne. Mari Urbas je obležala s razbito glavno in teškimi notranjimi poškodbami na mestu mrtva, njeno hčerko pa je stroj strašno razmesaril. mela je več težkih ran na telesu in izgubila obe nogi in eno roko. Mrtvo mater so takoj prepeljali v mrtvašnico, težko poškodovano hčerko Alojzijo pa s vlakom ljubljansko bolnico. Njene stanje je bilo brezupno in je v resni po kratkih mukah še istega dne umrla za poškodbami. Vzrok strašne nesreče sicer še niso pojasnjeni, očitvidno pa ste mati hčerka postali žrtve lastne ne previdnosti.

Smrtna nesreča se je pripetila v Turčinah pri sv. Marjeti v Dravskem polju. Dne 8. januarja se je igralo več otrok na dvojni šeu nekega tamkajšnjega posestnika, med njimi tudi devetletni Tomaj Sagadin, ki je med igro tako nesrečno padel, da je bil v mestu mrtev.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Springfield, Ill. — Za politične znamenke rabljene iz Južne Amerike, vprašajte v kaki trgovini, če se peča s prodajanjem starih in različnih znamenk. V vsakem mestu so take prodajalnice. — Pošdrav!

Gross, Kans. — Dopis smo prejeli, kakorhitro je prišel na svet, in je izšel v št. 41, dne 17. m. Ker radi pomanjkanja prostora ne moremo razpisati v sredini številki, smo ga priobčili v dodatku, da bi prvotno zastavili. — Pošdrav!

Pastor pravi, da peklo ne vleče več.

Upanje na nebesa tudi izginja, zato je treba iznajti kaj drugega!

Cleveland, O. — Dr. Ernest Fremont Tittle, pastor metodistične episkopalne cerkve v Evansonu, Ill. je dejal na tukanjanju zborovanja metodistične cerkve, da stare dogme izgubljajo veljavo in stari strah pred peklom in upanje na nebesa ne držita več.

EL JE ŽE PETI POŽAR V NEWYORKI MORIŠNIJI OD LETA 1897.

Kljub temu se bile prošnje za stanje, da se sgrada naprave za varstvo proti požaru.

New York, N. Y. (Federated Press.) — Pet in dvajset oseb, dva in dvajset bolnikov in trije streljaki, so izgubili življenje v požaru, ki je upelnil del morišnice na Wardovem otoku, kateri tvori del mesta New Yorka.

Na otoku Wardu je pet in sedemdeset poslopij. Od teh poslopij sta samo dve varni pred požarom. V petdeset poslopij pa imajo nastanjeni bolniki. Ognje-gasnji oddelek na Wardovem otoku ima tole gasilno orodje: En tovrstni voz, en motorni škropilec, en škropilec s konjsko priprago in en voz s cevjo. V tej morišnici je približno sedem tisoč bolnikov. V poslopiju iz lesa in opeke, v katerem je nastal ogenj, je bilo okoli 200 bolnikov, ki so bili obkoljeni od ognja.

Zadnja leta so načelniki zavoda večkrat prosili legislaturo v Albanyju, da dovolijo potreben denar, da se bolniki zavarujejo proti požaru. Takšne zahteve so bile ponovno odklonjene.

Skoraj vsa poslopja so bila zgrajena še ob času, ko so umobolne zdravili na ta način, da so jih uklepali v težke verige. Prav noben poslopje ni tako zgrajeno, kot sedanjih čas zahteva, da se ravna s blazneži, da se ozdravijo.

Dr. Salmon pravi, da je treba po najmodernejših načrtih polakra za vsako umobolno osebo. To je treba zaradi tega, da se skrbi tudi za razvedrilo bolnika in da se poslopja lahko pravilno raspoustavijo. Treba je vrste in drugo. Na Wardovem otoku je pa sedem tisoč bolnikov na dve sto akrih.

Zdravniki pravi, da v splošnem ljudje ne vedo, da vedno več umobolnih umirje, vedno manj se jih pa ozdravi. Ravno tako ni znano, da se je prav malo gradilo zadnjih dvajset let na Wardovem otoku.

Škandal v San Franciscu.

Starokopitni delovski vodje so se dali podkupiti.

San Francisco, Cal. — (Feder. Press.) — V voditeljskih krogih starokopitnih strokovnih unij je zmagalo, ko je izredni preiskovalni odbor kalifornske legislaturo odpravil, da je bilo tudi nekaj delovskih voditeljev v službi korporacij, ki kontrolirajo električno in vodno silo.

V zadnjem novembru je bila na splošnem glasovanju predloga, ki je določal, da se mestne elektrarne in vodovodi vzamejo iz rok privatnih korporacij in postavijo pod kontrolo države. Vse delavske organizacije in glasila delavcev so podpirali predloge. Izjema je delal en sam list, in sicer "The Alameda County Labor Record". Ta list je priporočal, naj delavci glasujejo proti predlogu. Predloga je propadla. Nato so se v zbornici slišale obtožbe, da so korporacije za katerih kožo je šlo, na razne nepostavne načine agitirale proti predlogu. Iz teh obtožb se je porodila preiskava, ki je že dognala veliko korupcije.

Preiskava je med drugim odkrila, da je Pacific Gas & Electric Company plačala omenjenemu "delavskemu" listu \$2000, da je pial prot predlogi. Dalje je kompanija plačala \$10,000 P. H. McCartyju, ki je bil 25 let predsednik sveta stavnih unij v San Franciscu in dve leti delavski šupan, McCarty je seveda tudi agitiral proti predlogi.

Taki so voditelji, ki so navadno veliki nasprotniki samostojne politične akcije delavcev in varujejo v "nagraje prijateljem".

OBSTRUKCIJONISTI NE ODNEHAJO!

Zagovorniki subvenčne predloge obupavajo.

Washington, D. C. — Obstrukcijonisti proti subvenčni predlogi se drže trdno in ne odnehajo za las. Malo prej, preden je bila senatna seja prekinjena, je bila sprejeta armadna predloga, ki ima tudi določbo, da se potrošičest in petdeset milijonov dolarjev za uravnavo rek in pristanov. Na to je senator Jones prišel s predlogom glede subvenčne predloge, toda obstrukcijonisti so bili na straži in so predlagali, da se vprašava šele prihodnji dan. Predlog je torej avtomatično odpadel do prihodnjega dne.

Zagovorniki subvenčne predloge in njeni nasprotniki so bili ves dan na delu, toda zagovorniki predloga so privatno priznali, ako obstrukcija ne odneha v enem ali dveh dneh, da subvenčne predloga ne bo sprejeta.

Podporniki administracije nameravajo oditi k predsedniku, ako obstrukcija ne odneha do sobote in mu priporočajo, da naj odobri, da se subvenčna predloga umakne s dnevnega reda, da se v prihodnjem tednu sprejmejo drugi važni zakoni. Skušali bodo prepričati predsednika, da so storiili vse, kar je bilo v njih močeh, da se sprejme subvenčna predloga, a obstrukcija je tako močna, da jo je nemogoče premagati. Ako se obstrukcija nadaljuje, tedaj povzroči, da ne bodo sprejete druge postave, katere je treba sprejeti pred četrtim marcem.

Kakšno stališče zavzame predsednik Harding, ni znano. Toda podporniki administracije upajo, da predsednik sprejme njih nasvet, ker mu je znana parlamentarna taktika senata.

Obstrukcija je delala precizno kot ura. Ko je prišla seja ob enajstih dopoldne, je senator Reed iz Missourija pričel nadaljevati s svojim govorom, s katerim je prenehaj prejšnji večer, ker je bila seja prekinjena. Zagovarjal je, da je nujna potreba, da postane britiske in francoske kolonije v Zapadni Indiji posest Združenih držav. Ko je nehaj govoriti, je senator Borah govoril več ur in priporočal priznanje Rusije. Borah je govoril stvarno in resno in ni govoril samo zaradi tega, ker pripada k obstrukciji. Njegov govor je napravil globok vtis na senatorje. To je povzročilo, da se je vodja republikanske večine senator Lodge oglašil za besedo, da odgovori senatorju Borahu. Razkladal je, kakaj sedanja administracija nadaljuje taktiko Wilsona.

Obstrukcijonisti so govor senatore Lodge smatrali za pomoč, ki je prišla iz tabora, v katerem so je najmanj pričakovali. Vse je kazalo, da so obstrukcijonisti dobro organizirani in da ne bodo odnehali, dokler se subvenčna predloga ne umakne s dnevnega reda.

IZ DELAVSKEGA SVETA.

(Federated Press.)

5030 krojaških delavcev je zastavkalo v Chicagu.

Farmarska-delavska stranka je izstopila iz Konference za napredno politično akcijo. Jay G. Brown, tajnik stranke, je obvestil Wm. H. Johnstona, predsednika Konference, da farmarska-delavska stranka se ne more družiti z elementi starih strank, ki ne priznavajo neodvisne politične akcije za delavce.

Socialistični šupan umri. Sam G. Perinier, socialistični šupan v Rhinelandu, Wis., ki je bil dvakrat zaporedoma izvoljen, je zadnje dni umri za srčno kapjo.

Stavnški delavec v St. Louisu se pripravljajo na štrajk, ki pride 1. maja, ako pogodbeniki ne sprejmejo njihovih pogojev do tega časa. Delavci zahtevajo zvišanje mezd za dvajset odstotkov.

Mornarji zapuščajo ladje. Na tisoče mornarjev zapuščajo parnike in ladijske dela drugod; prisadeti so vse ameriške parobrodne družbe na pacifični in atlantični strani ter na Velikih jezerih. Vzrok: nizke mezde.

Londarski delavci pri National Helfrich Pottery Co. v Evansvillu, Ind., stavkajo že četrti mesec za zvišanje mezd. Družba je pokušala s štrajbi pa nima sreče. Štrajbje kvarijo delo.

Promogovniški baroni v severnem delu Zaprane Virginije so podpisali enoletno mezdnjo pogodbo s odborom rudarske organizacije. Drugi operatorji v državi bodo sledili, razen onih v okraju Logan, kjer še vedno divja boj za priznanje unije.

Kaj je treba znan o dohodninskem davku?

Rok za prijavo in plačilo davka zapade 15. marca.

New York. — (Jugoslovanaki oddelek F. L. I. S.) — Čas je tu, ko mora vsakdo misliti na plačanje dohodninskega davka. To je stvar, ki se tiče skoraj vsake odrasle osebe, državljana ali imozemca, tako da so vsi ljudje, ki stanujejo v Združenih državah, dolžni obračati svojo pozornost na ta predmet.

Zakon zahteva, da treba vložiti prijavo o dohodku za leto 1922 najkasneje do 15. marca 1923. Vložitev take prijave se imenuje "to file an income tax return." Prijava dohodka se vrši s tem, da se izpolni poseben formular in pošlje davčnemu uradu (collector of internal revenue). Ta urad pripravi in razdaja take formulacije (return blank). Davkoplačevalec, ki so lani prijavi svoje dohodke, davčna oblast pošilja tak formular po pošti; kdor pa ga ne dobi, se ne more s tem opraviti, marveč si mora sam preskrbeti tak formular.

Tudi plačilo davka ali vsaj prvega obroka zapade dne 15. marca. Kjer davek znaša razmeroma malo svoto, je najbolje plačati vse takoj, ali ako davkoplačevalec tega ne more storiti radi prevelikega zneska ali pa radi drugega tehtnega razloga, sme plačati svoj davek v štirih obrokih; prvi obrok treba plačati istočasno s vložitvijo prijave, ne kasneje kot 15. marca. Vsi oni, ki ne prijavijo svojega dohodka in ne plačajo dolžnega davka, zapadejo kazni.

Zakon, na podlagi katerega se pobira dohodninski davek, je davčni zakon (revenue act) od 1. 1921. Tu sledi pregledni izvleček o najvažnejših določbah tega zakona, v kolikor go tibe oseb, katerih dohodek ne presega \$5000. na leto. Naj vsak pazno prečita pregledni opis, tako da bo znal, kako izpolniti svoje prijavo in koliko davka mu je plačati. Ta članek je bil pripravljen od tujejezičnega inf. urada. (Foreign Language Information Service) in odobren od dohod. davc. urada. (Bureau of Internal Revenue.)

Kdo mora prijaviti svoje dohodke?

Slednje osebe morajo podati zprisiženo izjavo, v kateri naj navedejo posebej vse svoje dohodke, kakor tudi odbitke, do katerih se opravljene:

1. Vsaka oseba, ki je imela v lani minulega leta čisti dohodek od \$1000 ali več, ako je samaker stanu, oziroma ako je sicer v zakonem stanu, pa mož in žena ne živita skupaj.

2. Vsaka oseba, ki je imela v lani minulega leta čisti dohodek od \$2000 ali več, ako je v zakonem stanu in mož in žena živita skupaj in

3. Vsaka oseba, ki je tekom davčnega leta imela surov (bruto) dohodek od \$5000 ali več brez ozira na znesek čistega dohodka.

Ako mož in žena živita skupaj in imata skupen čisti dohodek od \$2000 ali več oziroma skupen surovi dohodek od \$5000 ali več, tedaj

1. mora vsak izmed njiju prijaviti dohodek, ali pa

2. dohodek obeh naj bo prijavljen v eni sami skupni prijavi.

Ako dohodek posredca ali skupni dohodek žene in moža ne presega zgoraj navedene svote, ni treba vložiti nikake dohodninske prijave.

Kdor pa je glasom zgoraj navedenih točk dolžan prijaviti svoj dohodek, mora to storiti, tudi če nima plačati nikakega davka. Dogaja se namreč šestokrat, da ljudje, katerih dohodek znaša več, kot smo zgoraj navedli, vendar pozabljajo vložiti prijavo o dohodku, ako so odbitki, do katerih se upravičeni, taki, da ne preostane nikake obdavčljive svote. Na pr. poročen mož, ki je zaslužil čistih \$3000, mora vložiti prijavo, dati je davka prost, da svote \$2300.

Ako davkoplačevalec ni sam v stanu napraviti prijave naj se prijavo izvrši potem upravičenih polnomočencev potom varuhov ali drugih oseb, katerim je dana oskrba davkoplačevalčeve osebe ali lastnine.

(Konec pril.)

Bilka v Dublinu.

Dublin, 23. febr. — Včeraj je divjala bitka med republikani in svobodnodržavci zredi Dublinu. Puška in revolverji so pekali, konji in avtomobili dirjali, ženake so vrščale in omedlevale, moški so pa popadali na obrabe v jarku in kjer je kdo mogel, da jih ne zadenejo krogle, ki so sviščale po zraku. Republikani, ki so se pojavili nepriznani, kakor da so srasli iz tal, so napadli javna poslopja, predvsem mestno hišo, na kateri so pobili vse žipe in razbili vrata. Najhujši boj je divjal pred semeniščem, v katerem je bil De Valera — glavni vodja republikanov — nekoč učitelj. Čete svobodne države so napolod ulogale rebela, ki so naglo izginiti kakor so prišli in za seboj so pustili dva mrtva in več ranjenih. Na nasprotni strani se bilo tudi nekaj ranjenih.

Starka pravi, da se ima zahvaliti tobaku za dolgo življenje.

Puyallup, Wash. — Mrs. Rebecca Foster, ki je te dni izpolnila 90. leto svoje starosti, pravi, da se ima zahvaliti tobaku za svoje dolgo življenje. Starica pokadi vsak dan po pet, šest pip tobaka. Kaditi je začela v 35. letu na priporočilo zdravnika, da si preloze neko bolezen v grlu in od tistega časa se drži zdravnikovega recepta. Starica je osebno poznala Lincolna.

POTREBUJEMO — srednje starosti žensko, za hišna dela pri mali družini. Dober dom. Priporočila. Oglašite se pri 6338 Stanton ave. — Tel. Highland 0481, Pittsburgh, Pa. (Adv.)

POZOR SLOVENSKI!

Seznani se želim s slovenskim dekletom ali vdovo brez otrok v starosti od 25 do 35 let v svrhu ženitve. Jax sem star 34 let. Nikakor pa ne maram divoranke. Imam svojo obrt v mestu, kjer je precej dober zaslužek. Ako katera resno misli in hoče imeti dobro in mirno življenje, naj mi piše in priloži naj svojo sliko, katere na zahtevo vrnem. Naslov je: "Slovenski ženin", 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill. (Adv.)

POJDI TE ZA DOLARJI— 899 DO \$100

Na teden, nekaj nevro, ni stare ali prebruhane. Poje šlovo novo za prodajo, ne potrebuje nobenih oblačil, vseh kupa na prvi pogled. Potekalo 50 let in 40 jih gotovo kupi. Razpaketa v eni minuti. Brez šivilja pinnalo pere, nekaj je dvajsetsta stoteletja iznajdba. Ne moči, ne potrebuje železa, vzroci po 50c. 18 karatno porlačeno pero. Denar vrnemo, aka z tako kot opizano. Agentje imajo 200 prozector dohodka in dohodov okraj za prodajo. Pišite nam po agenciji še danes. Incline Fountain Pen Co., Dept. L — 1525 — 8th St., Des Moines, Iowa. — (Adv.)

Slovenska Narodna Podporna Jednota
Ustanovljena 9. aprila 1904.
Izhod. 17. junija 1907 v dravi Illinois.
GLAVNI STAN: 2657-89 SO. LAWDALE AVE., CHICAGO, ILL.
Izvrševalni odbor: UPRAVNI ODSEK:
Predsednik Vincent Ciznar, podpredsednik Andrew Vidrich, R. F. D. 7, Box 81, Johnston, Pa., gl. tajnik Matthew Turk, tajnik bolnišnice oddelek Blaž Novak, gl. blaginjski John Vegrich, urednik glasila Jela Zanevski, upravitelj glasila Filip Godina.
POROTNI ODSEK:
John Underwood, predsednik, 487 W. Hay St., Springfield, Ill., Martin Zelenkovič, Box 278, Barberton, Ohio, Fred A. Vidar, Box 672, Ely, Minn., John Tardiff, Box 92, Hendersonville, Pa., John Gostick, 414 W. Hay St., Springfield, Ill.
BOLNIŠKI ODSEK:
OSREDNJE OKROZJE: Blaž Novak, predsednik, 2657-89 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
VZHODNO OKROZJE: Jacob Ambroski, Box 356, Moon, Kan., Pa., John Godick, 14821 Pepper Ave., Cleveland, O.
ZAPADNO OKROZJE: Anton Sulzer, Box 196, Green, Kan., za odgovornik Max Marx, Box 168, Buhl, Minn., za odgovornik Mike Zagal, 5453 S. Winchurst St., Murray, Utah.
Nadzorni odbor:
Frank Zeitz, predsednik, 3828 W. 26th St., Chicago, Ill., Frank Samark, 2800 Prosser Ave., Cleveland, O., William Sitzer, 6404 St. Cleo St., Cleveland, Ohio.
Združitveni odbor:
Predsednik: Frank Alek, 2124 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.
John Oren, 2639 W. 26th St., Chicago, Ill.
Joa. Štuk, 1101 E. 63rd St., Cleveland, Ohio.
VRHOVNI ZDRAVNIK: Dr. F. J. Kern, 6233 St. Clair Ave., Cleveland, O.
POZOR! — Korrespondenca s gl. odborskimi, ki dolajo v glavnem uradu, se vrši tako:
VIA PISMA, ki se naslanja na pošto gl. predsednika na naslov: Predsedništvo S. N. P. J., 2657-89 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
VSE ZADEVE BOLNIŠKE PODOBRE SE NASLOVJE: Bolnišnica S. N. P. J., 2657-89 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
DOKUMENTI POSILJATE IN STVARI, ki se pošljejo gl. izvršiteljskemu odboru in Jednoti vsebuje na naslov: Tajništvo S. N. P. J., 2657-89 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
VSE ZADEVE V SVETI Z BLAGAJNISKIMI POSLI se pošljejo na naslov: Blaginjsko S. N. P. J., 2657-89 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
Vse pošilke glede področja v gl. izvršiteljskem odboru so naj pošiljate Frank Zeitz, predsednik nadzornega odbora, ligar naslednje strani.
Vsi prijavi se gl. porotni odbor se naj pošiljajo na naslov: John Underwood, 497 W. Hay St., Springfield, Ill.
Vsi dopisi in drugi spili, semeniščni, vpraš. in odgovorji in spili vse druge se vrši v glavnem uradu, naj se pošlje na naslov: "Prosveta", 2657-89 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

BOLGARIJA DOBI MEDNARODNO BANKO.

Washington, D. C. — Trgovski department je prejel obvestilo, da se v Bolgariji ustanovi mednarodna banka, v kateri bodo tujezemci lahko lastovali štirideset odstotkov kapitala. Podružnice se najprvo ustanovijo v Berlinu, Parizu in nekem švicarskem mestu. Kasneje se ustanove podružnice v Carigradu in drugih glavnih mestih Evrope. Namen nove banke je pospeševati trgovino s tujezemcem.

Banka bo posejevala denar doma in na tujem komercialnim kompanijam in zagotavlja bolgarske narodnosti.

FRED ODHODOM V DOMOVINO

bi zelo rada iščela za mojega brata John Kavčiča, doma iz vasi Leano Brdo, pri Vrhniki na Kranjskem. On je v Edruškem državam še okrog 20 let. Vedela bi rada, ako je sploh še živ, ali na Cenjena rojaka lepo prošim, če kdo ve kaj o njem, naj bi te sporoči. Ako bo sam čital te vrstice, naj se nemudoma prikladi na naslov: Ivana Prebil, 932 Prosser St., Waukegan, Ill. li pa mlajši sestri Mary Kavčič, 217 Franklin Street, Waukegan, Ill. (Adv.)

DR. A. M. SOUKUP, PHYSICIAN AND SURGEON

3438 W. 32nd St., cor. Millard Ave., Chicago, Ill.
Ako živite v bližini pridite k temu zdravniku, ako živite daleč pišite njemu in opišite vaše bolezen. On vam bodo poslal potrebna zdravila.

DOMAČI PREKAZANE MESENE KLOBASE

finega okusa, narejene po starokrajnem načinu, kot sta jih oče pa mati napravila, se zopet dobo po 35c funt (brez poštnine). Pošljem pa ne manj kot 10 funtov. Pošljete se, da plačate doma potem kadar sprejmete klobase (C.O.D.) poštno povzete. Za naročila 100 ali več funtov plačamo mi poštnino. Vam vrnemo denar ako niste zadovoljni. Pišite še danes: JOSEPH LESKOVAR, 610-14th St., Racine, Wis.

Najboljše Cigarete

NA PRODAJ IMAM
vse mesarsko orodje, veliko ledenico najboljšee vrste. Nože, žage in sekire. Tnalo (Block) za sekanje mesa, pripravo za dviganje ledu in pripravo za dviganje ledu v ledenico. Tehnico in "Cash Register". Vse to prodam radi poteka mojega (Leasa) najema in zato prodam po najnižji ceni, ki se more to prodati. Tu je ugodna prilika, da si s malim denarjem nakupite vse potrebno za mesarsko obrt. Pišite za ceno in druga pojasnila na naslov: JOHN SEVER, P. O. Piney Fork, Ohio. (Adv.)

POTREBNA KNJIGA.

"Vank, kdor zna še nekaj angleško in se hoče izpopolniti v znanju, ter svadeti pomen neznanih besed, katere vidi na napisih v časopisih, v knjigah, itd., potrebuje
ANGLEŠKO-SLOVENSKI BESEDNJAK.
Rabili boste to knjigo leta in leta. Cena je \$3.00. Naročite na naslov: DR. F. J. KERN, 6233 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

ZA KUHANJE PIVA DOMA

Imamo v zalogi slad, hmelj, sladkor in vse druge potrebščine. Poskušajte in se prepričajte, da je doma pri nas, kuhani vedno le najboljši in najcenejši. Dobiti je tudi štirko sodov, steklene in raznih loncev, itd.
Mi vam dostavimo naročilo po pošti, točno v vse kraje.
Groscrijani, sladničarjem in v prodajalne licencirane doma primorne papir pri večjih naročilih. Pišite po informacije na: FRANK OGLAR, 6491 Superior Avenue, Cleveland, O.

POŠLJITE VELIKONOČNA DARILA SE-DAJ — DA SE SPOLNIJO NADE VAŠIH V STARI DOMOVINI.

Velika noč bo za Vaše v stari domovini mnogo lepša in prijetnejša, ako jim pošljete darilno darilo v pomoč in v znak spomina. Storitve te nemudoma, da tisto v pravem času prejmejo.

Podulžite se pr. tem naloga poročevanja, ker se cene najnižje, potrebuje točna, a sigurnost v vsakem ostro sajmanjena.

Vaši prihranki se pomnože vsako leto po 4%, ako jih vložite pri nas na

"Special Interest Account"

Ako hočete dobiti kojega Vaših iz domovine, ali ako hočete potovati sami domov, obrnite se s popolnim zaupanjem na nas, kjer bosta došli vsa potrebna navodila brezplačno.

FRANK SAKSER STATE BANK
22 Cortland St., New York, N.Y.
GLAVNO ZASTOPSTVO Jadranske banke.

Hči mestnega sodnika.

izvirna zgodovinska povest iz 18. stoletja.

(Dalje.)

V skrbi torej je koračil mož po sobi gori in doli, ko mu eden služabnikov ljudi naznani, da se vali velika drina. Ukazite, naj se vna vrata zapre, in naj bodo hišpici pripravljani, pa samo za brambo.

Potem vzame ključ in pravi sam v sebi: "Zdaj mi utegne pomagati samo on."

Rekli koraka čez mostevlje tja do zadnjega kota, kjer so bile samotne duri. Ko odklene, stopi v malo stano, ki je imela samo eno okenceno, premeženo s gostim šeljazem. Pri borni mizici je sedel precej postaren mož, bled in padel, ter podpiral glavo. Ni bilo lahko spoznati — Sumereka — mestnega sodnika.

"Dober dan!" ga ogovori Auserperg in zapre duri za seboj.

"Tega mi Vi ne voščite iz srca, zato se vam ne bom zahvalil," pravi sodnik. "Ujetniku ni noben dar arečen, najmanj pa bi ga smel s tem prijazen odgovorom hišneko nadlegovati tisti, ki ga brez pravice ima v zaporu."

"Zapora se lahko iznebite to uro, ako vas je volja. Neke malenkost mi boste obljubili."

Sodnik ga srepo pogleda. "Kaj vam hočem obljubiti?"

"Samo to, da se ne boste nad menoj maščevali, da ostane tiho, kar je bilo med nama, in da ljudi spravite v god."

Nehote se je Sumerek nasmehnil in obšla ga je samodopadljiva misel, da se je plemenita visoka sodovine, njegov največji sovražnik ponil pred njim. Takoj pa je premagala njegova boljša narava in dejal je: "Gospod glavar, jaz sam kristjan. Maščeval me bo drugi, višji gospod, sam se ne bom. Jaz vam sam rad odpustim. Vendar govorili ste še drugo besedo, naj svoje ljudi spravim v red, kaj ste hoteli povedati s tem?"

Zdaj je bil ališati krik in ropot. Meščanje so že nabijali na vrata.

"Kaj pomeni to? Orožje sem ališal!" pravi sodnik. — "Vem, vidim, v najhujši sili ste prišli k meni. Mesto je oboroženo proti vam! Ali ni res tako? Bojim se, da imajo ljudje vzroke, zakaj prestopajo ojnice. Bojim se pa tudi, da vam ne bi mogel pomagati."

"Ti lahko pomagaš, mož, in moraš. Če ne, bom nabrusil jaz svoj meč v tvoji krvi; potem bo rajši kralj pse tvoje vrste tu doli!"

Sodnik mirno sede na stol nazaj in pravi: "Tukaj sem, star, sly in brez brambe. Porini, usmrti me! Prav po svoje boš storil!" Toda namesto v sodnika, porine glavar meč v nožnico nazaj, in kakor bi se nekaj drugega premislil, se mu razvedri čelo, stopi dva koraka stran in pravi: "Meščanje, tudi tvoja hči je v moji oblasti. Stori, kar ti velim, in obetam ti na viteško tvoje poštenje, da jo dobiš nazaj."

Sodnik je izpremenil barvo. Tresel se je, ko je vstal pokonci, in pogleda njegovoga bi se bil vaak drugi prestrašil.

"Tudi hči moja! Moj otrok! Kje ga imaš?"

"Prisegel sem, da jo dobiš nazaj, prisezi ti, kar ti velim, br, sicer je prepreno."

"Prisegam na Boga, na zveličanje svoje, a daj mi otroka nepokvarjenega, poštenega!" — je izgovoril sodnik in v hipu je glavar odprl duri in odvedel je staroga moža.

Zdajci se med krdelom na ulicah prikaže visok mož, nihče ni vedel, kdaj in odkod je prišel. Glava je šel od ust do ust: "Sodnik, sodnik!" in kakor bi mignil, potihne divji hrum.

"Meščanje!" — je govoril sodnik — "če sem kdaj prav govoril in delal za vas, se ste kdaj štali moj svet in mojo besedo, slušajte me zdaj! Naj se vaak izmed vas mirno vrne domov! No amemo sami delati pravice, temveč pustimo to Bogu in tistim, ki jih je postavil on."

Dalje Sumerek ni mogel govoriti glasno. Simon Grnišak se je prerinil do njega. "Pomagaj, da spravila ljudi domov, še nočeš prijatelja svojega zakopati v zgodnji grob in izdati hčere njegove", mu je dejal tiho sodnik.

Četudi ni bilo lahko delo, utolažiti razkašene ljudi, eta imela vendar ta dva moža toliko velja-

ve, da se je v kratkem čas razkropila drhal. Ko se je storila nos, je stala se tam pa tam pred hišami kaka razstavka meščanov, ki so kili glavarja in ukrepali, kaj se bo iz tega naredilo, ali pa ugibali, kje je bil mestni sodnik, kako je na hip prišel med ljudi, in zakaj pač ni pustil, da bi bili glavarja pregnali ali potolkli.

Sodnik in nekaj veljakov pa je imelo druge pomenke ob istem času v Simonovi hiši. Sumerek se je čestni svoji službi odpovedal za ta čas, kar bode Auserperg glavar, in se ni nič udeleževal svetovanj, kaj bi mesto storilo nasproti mogočnemu svojemu raztrelcu. Nihče ni vedel vzroka Sumerekevega ravnanja razen Grnišaka, ki je bil izvoljen zašanim mestnim sodnikom. Obenem pa je bilo tudi sklenjeno, da mesto pošlje natihem tri veljavnejše meščane do vladarja vojvode Ernesta, ki naj bi mu potožili, kako dela novi glavar.

Auserperg ni mogel posabiti, kako se je bil poslednji čas ponil na samo pred Sumerekom, smpak pred vsemi meščani. Misli je torej, kako bi se dal izbiti na svidezni madač. Pokazalo se je bilo, da je prelah, da bi se veseljal akrotli svoje podložniške. Zato se je zdaj trudil kolikor moči zopet strditi se, nabiral večje število vojakov okrog sebe in se preselil iz svoje hiše v mesto na utrjeni ljubljanski grad. Sicer pa je na vaak način isknel razdražiti meščane še vednig, da bi jim pri drugem uporu pokazal svojo moč, katere pri prvem ni mogel. Zapiral je iz majhnih vzrokov mestne ljudi, prišjal si kakor popelj sodovine in na smrt obsoil udaj tega, sdaj onega. Večkrat bi se bilo odand, aluškajte me zdaj! Naj se vaak izmed vas mirno vrne domov! No amemo sami delati pravice, temveč pustimo to Bogu in tistim, ki jih je postavil on."

Kar se tiče glavarjevega vedenja Sumereku nasproti, je bilo od tistega dne drugačno. Res je Auserperg po svoji misli imel vzrok, sovražiti ga bolj kakor vsakega drugega, toda dal mu je bil pošteno svojo besedo, in dal je napačno razumel človeštvo in njegove naravne pravice, držal

se je vendar, kakor vna njegovega, vere in verakih reči, torej tudi svoje prisage. Zatorej ga je puštil na miru in je bil trdnj namerj, ispolniti tudi drugi del svoje obljube, namreč hčer mestnega sodnika iz Cirijanijeve oblasti podati očetu nazaj.

Konec stavke v okraju Fayette.

(Tom Tippet, štabi poročevalce Fed. Pressa.)

(Konec.)

Ob istem času (oktobra) je član poddistriktnega odbora Wm. Hynes, izjavil v svojem poročilu na delavsko časopisje:

"Šest mesecev velike premogarske stavke v connellvillekem koekovnem okrožju je našlo rudarje še istotako na trdnem in neomajnem stališču, bojujuče se s obrnjenimi hrbiti proti zidu in s duhom, ki nikdar ne podleže in ga je treba upoštevati. Več kot 30.000 teh rudarjev je korakalo v paradi na Delavski dan, dne 4. septembra v Uniontown, sedež okraja Fayette, kjer skoni trideset let ni bilo nikake seje unijskih rudarjev. Dne 1. aprila, 1922 so rudarji kokovega okrožja 45.000 po številu odločili orojje in se priključili U. M. W. of A. Okoli 4.000 rudarskih družin je izgnanih iz stanovanj in kupili se si lastne sote. Več ljudi je bilo umorjenih, zaprtih in mučenih. Ko to pišem, je pohištvo izgnanih rudarjev naloženo ob cestah Fayettekega okraja. Pod milim nebom spijo v tem bogatem premogarskem okrožju, kjer so garali bogatašem akori 30 let, da so ustvarili milijonarje, ki jih sedaj isganjajo. Svoja življenja so štrjvali dan na dan, da s to industrio omogočijo civilizacijo. Ali si moremo misliti skupino plemenitnejših ljudi kot so to? Njih stavka je rešila unijo, a s tem so oni pahnjeni v senco in temna je njih bodočnost."

Toliko pripovedanja teh stavarjev k veliki stavki rudarjev. Kaj pa je unija storila zanje, ki so jo oni rešili? O tem gre govor širvno deželo.

Sporganizirani rudarji so se odzvili klicu rudarske organizacije na stavko, ker so verjeli v splošno stavko rudarjev, da s tako stavko lahko izboljšajo svoj položaj. Verjeli so morda bolj v stavko kot unija sama. Prej neorganizirani stavkarji v Penni so verjeli v dober izid stavke, toda velike svojemu vstrajanju niso bili deležni uspehov stavke.

Med stavko so zastopniki unije noštetokrat naglašali, da stavka ne bo končana, ako ne bo končana pogodba veljavna tudi za rudarje kokovega okrožja v Fayette, Unijski organizatorji so navadno objavljali več kot je bilo mogoče izvesti, samo da bi obdržali moralno na strani stavkarjev.

Pittsbürška premogovna družba, ki slovi za največjega producenta premoga na svetu, prevladuje v skupini operatorjev 5. distrikta rudarske organizacije. Ta družba pa se ni udeležila pogajanj pri sklepanju clevelandake pogodbe dne 15. avgusta in tudi pogodbe ni podpisala prej s rudarji, dokler se ji ni prej ponerečil poizkus obratovanja pri rovu Montour št. 4 pri Lawrenceu, ki je oddaljen in Pittsburgu. 17 milj.

Nad rudništem je zavihrala ameriška zastava, pod varstvom katere so podjetniki skusili zaohratovati rov, uvesti odprto delavnico. Strojne puške in oborožene straže so bile postavljeni okoli rova, agentje pa so šli na delo, da bi nabirali stavkokaze. Na kladale črna dijamenta so se res odzvali širom države na vabjenje agentov, zbrali so se skupaj in marširali proti rudnišču, pordrvali zastavo in tako je bilo preprečeno obratovanje, kajti noben najel stavkokaz ni hotel o-

stati v srarnoli. Nardubenost je zavela po kokovem okrožju, ki pa ni trajala dolga.

Pittsbürški operatorji so podpisali pogodbo s petim distriktom 28. avgusta. Ta pogodba pa ni obsegovala rudarjev okraja Fayette, njim je bilo naznanjeno, da niso vključeni v pogodbo. Stavka Somerset okraja je nadaljevala in mednarodna organizacija je medtem prišla pobirati po št od člana, kar naj bi šlo v pomoč stavkarjem. Isredni prispevek v ta namen so nabrali meseca novembra in decembra. Dember je bil še deveti mesec stavke v fayettakem okraju.

Borei so vstrajali še dalje, a neizrečeno jih je potrl ves dne 19. januarja, da je njih stavka odpoklicana po mednarodnem eksekutivnem odboru rudarske organizacije. Tuga in ignev je zavladala med njimi. Bili so v dvomih, verjeli so napol, a verjeti ni so mogli, da bi bila stavka odpoklicana, če so pa bili oni sami za to, da se stavka nadaljuje. Bil sem navzoč na neki njihovi seji v New Šalemu dne 27. januarja. Potrtost je bila videti med njimi, toda ne toliko, kot so jo usglašali veliki kapitalistični časopisi 8 temnimi in debelimi črkami so ti prinášali razne abadljivke in naslovih, čed, da je unija izdala rudarje, brili so norec in rudarjev in jih štuntali proti uniji. Rudarji so prinášali to kapitalistično časopisje na seje in seje so se nadaljevale kar dalje, pogosto pozno v noč.

Odpoklic stavke, pa ni napravil nikake spremembe v stališču delavcev. Še so brez dela, pod kotori živijo in v barakah ter se vedno so bele potrebni pomoči. Na neki seji delegatov so sklenili, da se sicer povrnejo na delo in vprčkali so za svoje stare prostore. Družba pa je postala ošabna in izgnala jih je iz kompanijskega urada s besedami: Vprašajte pri uniji za delo! Ko je bila stavka odpoklicana, so jim navedli vzrok, da je unija storila radežeta, ker nima finančnih sredstev, da bi jih podpirala. Podpora so prejemale, odkar je končala stavka, toda unija, ki

ni mogla financirati njih stavke, bo nezemaina, da bi jih podpirala pri sedanem isprtu.

Od članov unije ne pobirajo nikakih izrednih prispevkov, da bi bili v pomoč tem delavcem. Pittsbürška rudarska pomožna organizacija, ki je bila ustanovljena na neki konferenci delavskih unij še vedno nabira fond za isprte rudarje v kokovem okrožju, toda ko je bil odpoklican odpoklic stavka, je umrlo zanimanje za pomoč tem rudarjem.

Stavko rudarjev somersetskih rudnišč, distrikta št. 2 podpirajmo s assessmentom \$1 na mesec, kar pobirajo od vsakega člana distrikta. Stavka v Somersetu ne more biti odpoklicana drugače kakor potem referendumu, o katerem pa morajo glasovati stavkajoči člani.

Nekaj stavk mora biti izgubljenih. Je pač tako v industrijalni vojni kakor v kaki drugi vojni, da nekdo plača, toda rane radi Fayettekega okraja ne bodo kmalu zaceljene. Lastniki velikih jeklarskih tovarnj, ki so vtrajni in edini v nastopanju proti delavstvu na kokovem okrožju in proti jeklarskim delavcem v Pittsburgu, so sepet smagali. Veliki tovarni premoga, ki so brez prenehanja plini doli po raki Monongaheli in rudišč jeklarskega trusta roti jeklarskim tovarnam tekom vsake prejšnje stavke, brčkone ne bodo prenehali še dolga leta.

Rudarji okraja Fayette verujejo, da je bila stavka rudarjev leta 1922 smaga za pred stavko organizirane rudarje, toda ravno tako občutijo, da je bila ta zmaga pridobljena na njih račun in da so ravno radi tega oni podlegli. Motijo se. Če so premagani rudarji Fayettekega okrožja, so s tem premagani vsi rudarji in prizadet je vaak posamen nakladač, kajti, dokler obstojajo neorganizirana rudnišča v Pennsylvaniji in Zapadni Virginiji, je organizacija U. M. W. of A. še vedna v nevarnosti.

Povest "Jimmie Higgins" je avtorje dne ameriškega proletariata ob časa velike vojne. Dobi se pri Knjižnici matice S. N. P. J.

Zgodbe o nekaterih krčanskih čednostih in nečednostih.

IVO BOELLI

(Dalje.)

— Potem nima smisla, da se predstavlja. Saj vas ne motim?

— Oj... — Prav! Potem tudi dolgih uvodov ni treba! Ali vi iskreno mislite, kar govorite? Glede zahteve namreč, da naj možki pred zakonom ravno tako vzdržno livi, kakor katere izmed nas? Ali midite, da je te prvič možno drugič zdravo, tretjič potrebno, četrtič koristno?

Hrabroslav dolgo ne najde besede. Zardeva, angavi z rokami, premika ustnice. Naposled spazna, česa si je dožan in akoraj sunkoma:

— Pa to sem vendar že opetovano dokazal... točko za točko... — Teoretično da, celo jako dobro. Toda jaz bi rala vedela, kako je v praksi s vami?

— V... v pr... praksi!... — V praksi, da! mirno pritrili gospodična Lidija. Namreč, ali vse te nauke vi sami tudi v življenju izvajate? Ne razumem, zakaj se vam sli moju vprašanju tako čudno. Ako javno spravljate o teh stvarih, morate biti vendar pripravljani, da tudi v ožji družbi govorite o njih. In da seveda odgovorite, ako vas kdo vpraša, ali se vam zdijo tudi dejansko izvedljive. Saj niste videli... Čakajte, no, in dovolite, da si vas malo od bliže ogledam!

Zavila sta bila le spet na eno strankah poti daleč okrog ni nikoga. Lidija se ustavi, prime s levico spremljevalca za podbradek in mu privzdigne glavo, mu poloti desnico na čelo, tako da ji prsti med njegovimi lasmi; in mu gleda v oči. Ja on se je nehote zazril v njene, vidi podrtavanje njenega krasnega nosu, čuti sapo njenih žgobih ustnice, opazi tudi, kako vstaja in pada njena halja tik pred njim, da se včasih skoro dotakne njegovih prsi...

Vloga egiptovskega Jolefa — o, kako vrdja vloga! Človek jo z neko dostojnostjo igra edino, če mu je zapeljivka antipatična... Gospodična Lidija pa našemu Hrabroslavu ni bila antipatična, in prav moral se je v gospodu seksualnem psihologu izvršiti kemični proces: psihologija se je združila z vonjem Lidijinoga svežega telesa... Toda ne! Že zato ne, ker je nas naslov morda celo nazrel mladino zapeljal, da pričakuje nas od nas... Pojdi v kino, Ofelija!... Skratka: gospod Hrabroslav je omahoval in se omahnil, ko se mu gospodična Lidija nasenkral izvije in se veselo zaameje.

— Oha, prijatelj! Ali vidite zdaj, da je bila vaša teorija samo teoretična? Drugo bi bilo, dokler ste povešali oči, gledali v tla in pred lakunjavno bečali — drugo, ko si vas je lakunjavna

poiskala. Pa ste sami krivi — sakaž ste jo hodili izživati! Zakaj vedite, da sem jaz pogumna, da tudi storiim, kar druge samo mislijo in si šele, in da kar storiim, tudi povem, naj vas podučim, da izkušnjave ni tako ne miika, kakor preveč bela ali pa popolnoma črna barva... Možki, ki nima ne enega ne drugega glasu, bo imel najbrže mir pred njo... Če recimo samo črhnem, kako ste slabi, pa izgubite vse svoje zanimivost, in vaša predavanja bodo kmalu prazna...

— Toda, kaj niste intelektualka, kaj niste... — Sufrateška? Seveda sem, a bolj za kratek čas. In zraven tega še vedno precej brihtna ženska, ki ve, kaj je in kaj ni...

A že spretno in taktno, da človek med tem lahko premaga osaramoženost in zadrego, obrne pogovor na druge stvari. In se že pred mestom poslovi od njega.

— Bolje je, da vas ne vidijo z mano, se mu nasmezne. Prišli bi lahko ob svoj bell glas... Ako še mislite, da bi nadaljevali svoja predavanja... So namreč nekateri v mestu, ki bi rekli: "Aj tak svetnik je torej doktor Hrabroslav — z Lidijo se izprehajata..."

No, Hrabroslava je vse to globoko pretreslo. Prvič: Torej je res še samega sebe le veral, in zato še druge zraven... Torej je instinktivno le iz strahopetnosti bežal pred svetom in njegovim veseljem? In niti ne iz kakih višjih, res z njegovo naravo spojenih razlogov, nego samo, da v sebi samem podpre in dokaže tako in tako teorijo... Drugič: Kaj je Lidija hotela reči z zadnjimi svojimi besedami?... Pa mu je sama, in sicer jasno in bistro povedala, ko je ruženi sobici pokleknil pred njo in jo je zaprosil, da mu bodi družica, ker brez nje ne more več živeti...

Ne, on ni mogel, ni hotel več nazaj! "Bodi, kakršna hočeš in naj je bila tvoja preteklost, kakršna hoče — samo da boš moja odasej!"

In je njegova teorija za enoto moralo doseglja popolen polom. Zakaj Lidiji je bilo na tem, da je ostal prav do dneva svoje poroke vzdržen in čist...

VI.

O smiljenosti ali dobrotljivosti.

Križ-kraiz — kralj Matjaž, več ko daš, več imaš. (Otročja pesem.)

Junak te otožna zgodbe — ah, saj je usmiljenost sama bolj otožna čednost! — naš novi junak je Jernej Vesel, doma in veta J. na Tolmškem, cerkljanski okraj, 26 let star, katoliške vere, zdaj ko začenmo še nekasnovan, brez imetka, samekega stanu, fakn v Trstu.

Sin revnih, s poštenih starišev — nikoli se jim ni ponudila prilika, da bi bili drugade — je živel do svojega šestnajstega leta doma in pasal ovčice, potem mu je vzel k sebi Bog očeta in mater, njega pa njegova teta v Trst. (Dalje prihodažje.)

Influenca

napada ljudi s veliko hitrostjo. Huda prehlad, bolečina v glavi, hrčbu in drugih delih, bolečina v mišicah, mrzlica in splošna osamlost so nekatera znamenja te bolezni. Kaj naj se stori za to? Ostanite v postelji ali doma dokler ste bolni in vsemite

SEVEROV TABLETE ZA PREHLAD IN GRIPU

Ravnajte se po navodilih, ki se dobe v emotu. Cena 30c.

Organov za dihanje se najraje prime in valed tega je važno, da imate vedno doma pri rokah

SEVEROV BALSAM ZA KAŠELJ

Cena 25 in 50 centov.

Grip je večkrat bolno in pokvarjeno, pomoč dobite ako rabite

SEVEROV ANTISEPSOL

za grgranje v grlu in za ispiranje nosa, s čemur držite čisti prehod in prost nalezljivih bacilov. Cena 35 centov.

Gornja zdravila se dobe v prodaj in lekarnah. Vselej uprašajte po "SEVEROVIH" in ne jemljite drugih.

W. F. SEVERA CO., CEDAR RAPIDS, IOWA.

KAKO LAHKO POTUJETE V STARI KRAJ PREKO TRSTA ZA \$70.00.

VISITE TAKOJ ZA FOJASNILA NA EMIL KISS, bankir, 133 SECOND AVENUE, NEW YORK CITY.

Cena za predplačane listke (za najprej plačane karte) od Zagreba do New Yorka \$105.— in \$5.— za osebni davek! Pošljamo denar v domovino! Plačamo 4% obresti na vlogo!

NOVO LETO, NOVE URE, NOVE CENE.

Velika zaloga prvih glasnih Columbia Gramofonov slovenskega ustroja in vseh prvih glasnih dobite pri nas. Pišite po cenah. Mi smo naši najpopulnejši v Connansburgh, Pa. za svoje nove, glasne Columbia gramofone in glasila.

IVAN PAJK, 24 Main Street, Connansburgh, Pa.

COLUMBIA GRAMOFONE od \$20.00 — \$200.00. VELIKA ZALOGA PLOBC V VSEH VEKIH. Iznos človek našega svetovnega izpostavnega "gramofona" rudarjev. Spremljajte cenice dobite pri VICTOR NAVINŠEK, 234 George St., Connansburgh, Pa.

CUNARD Line. 6426 JUGOSLOVANOV. Poročnikov Ferdinand, državljan je Jugoslovanski vojni in svetovni. 6426 JUGOSLOVANOV. Varni odpravljeni v Evropo do Juleja 1923. Cene: Črna, za šestdeset, ki vključuje vsa stroje v Americi. Inženirski in kapitan C. V. Cunard. Črna, za en mesec in šestdeset. Črna, za dva meseca in šestdeset. Črna, za tri meseca in šestdeset. Črna, za štiri meseca in šestdeset. Črna, za pet mesecev in šestdeset. Črna, za šest mesecev in šestdeset. Črna, za sedem mesecev in šestdeset. Črna, za osem mesecev in šestdeset. Črna, za devet mesecev in šestdeset. Črna, za deset mesecev in šestdeset. Črna, za en leto in šestdeset.